

PAOLO MENGOZZI
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2010. január 28.¹

I – Bevezetés

1. A Bundesgerichtshof (Legfelsőbb Bíróság) (Németország) a 2008. október 1-jei határozatában megfogalmazott előzetes döntéshozatal iránti kérelmével a távollevők között kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló, 1997. május 20-i 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv² 6. cikke (1) bekezdése második mondatának és (2) bekezdésének értelmezését kéri.

2. E kérelem alapja a Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V. (a továbbiakban: az alapügy felperese) és a Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH (a továbbiakban: az alapügy alperese) közötti jogvita, amelynek keretében az alapügy felperese elállás esetén a szállítási költségek fogyasztókra hárításának abbahagyására kéri kötelezni az alapügy alperesét.

1 – Eredeti nyelv: francia.

2 – HL L 144., 19. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 3. kötet, 319. o.

II – Jogi háttér

A – *A közösségi jog*

3. A 97/7 irányelv (14) preambulumbekzdése előírja:

„mivel a fogyasztónak a szerződés megkötése előtt nincs lehetősége arra, hogy ténylegesen megtekintse a megvásárolni kívánt árut vagy megismerje a szolgáltatás jellemzőit; mivel a fogyasztó számára biztosítani kell a szerződéstől való elállás jogát, kivéve ha ez az irányelv másként rendelkezik; mivel azért, hogy ez a jog ne maradjon formális, amennyiben a fogyasztó gyakorolja elállási jogát, az ezzel kapcsolatban felmerülő esetleges költségeit az áruk visszaküldésének közvetlen költségeire kell korlátozni; mivel ez az elállási jog nem érinti a fogyasztónak a saját nemzeti joga szerinti jogosultságait, különösen, ha a fogyasztó sérült árut, hibás szolgáltatást kap, illetve olyan árut vagy szolgáltatást, amely nem felel meg az ajánlatban szereplő leírásnak; mivel a

tagállamoknak kell meghatározniuk az elállási jog gyakorlásából eredő egyéb feltételeket és szabályokat.”

költségei követelhetők. Az ilyen visszatérítést a lehető legrövidebb időn belül, de legfeljebb 30 napon belül teljesíteni kell.”

4. Ezen irányelv „Elállási jog” című 6. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

5. Az említett irányelv „Minimumzáradék” című 14. cikke kimondja:

„(1) Bármely távértékesítési szerződés esetén a fogyasztó legalább hét munkanapnyi időtartammal rendelkezik arra, hogy büntetésektől mentesen és indokolás nélkül elálljon a szerződéstől. A fogyasztótól az elállási jog gyakorlása esetén csak az áruk visszaküldésének közvetlen költségei követelhetők.

„A tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak, vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak. Az ilyen rendelkezések a Szerződés tiszteletben tartásával adott esetben közérdekből megtilthatják a hatályuk alá tartozó területen egyes áruk vagy szolgáltatások, különösen gyógyszerek, távértékesítési [helyesen: távollévők között kötött] szerződéssel történő értékesítését.”

[...]

B – *A nemzeti jog*

(2) Amennyiben a fogyasztó e cikknek megfelelően él elállási jogával, a szállító köteles a fogyasztó által kifizetett összegeket költségmentesen visszatéríteni a fogyasztó számára. A fogyasztótól az elállási jog gyakorlása miatt csak az áruk visszaküldésének közvetlen

6. A német polgári törvénykönyvnek (Bürgerliches Gesetzbuch, a továbbiakban: BGB) az „Elállási és visszaadási jog távollévők

„között kötött szerződések esetén” című 312d. §-a kimondja:

szerződéstől való elállás esetén vissza kell adni a dolgot, és ki kell szolgáltatni a ténylegesen igénybe vett hasznokat.

„(1) A fogyasztónak távollévők között kötött szerződés esetén elállási joga van a 355. § alapján. Áruszállítási szerződések esetén elállási jog helyett a 356. § értelmében vett visszahívási jog biztosítható a fogyasztó számára.

(2) A visszaszolgáltatás vagy a helyreállítás helyett az adós az ellenérték megtérítésére köteles, ha:

(2) A 355. § (2) bekezdésének első mondatától eltérően, az elállás gyakorlására nyitva álló határidő nem kezdődik meg, amíg a 312c. § (2) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettséget nem teljesítették; áruk szállítása esetén az áruk címzett általi átvételének napja előtt, hasonló áruk ismétlődő szállítása esetén az első szállítási részlet megérkezésének napja előtt, szolgáltatásnyújtás esetén pedig a szerződés megkötésének napja előtt.”

1. a visszaszolgáltatást vagy a helyreállítást a szerzés jellege kizárja;

2. a megszerzett dolog elhasználódott, azt elidegenítették, megterhelték, feldolgozták vagy átalakították,

7. A BGB „A szerződéstől való elállás határai” című 346. §-ának (1)–(3) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

3. a megszerzett dolog elromlott vagy eltűnt; nem vehető azonban figyelembe a rendeltetésszerű használatból eredő elhasználódás.

„(1) Ha valamely szerződő fél a szerződésben fenntartotta az elállás jogát, vagy az elállás joga jogszabály alapján illeti meg, a

Amennyiben a szerződés ellenszolgáltatás nyújtását írja elő, az ellenérték összegének kiszámításakor azt kell alapul venni; amennyiben valamely kölcsönből származó előny

ellenértékét kell megtéríteni, bizonyítható, hogy az előny értéke alacsonyabb volt.

8. A BGB „A szerződéstől való elállást követő hasznok és használat” című 347. §-ának (2) bekezdése kimondja:

(3) Kizárt az ellenérték megtérítésének kötelezettsége:

1. ha az elállásra okot adó hiba kizárólag a dolog feldolgozása vagy átalakítása során merült fel,

„(2) Ha a kötelezett a dolgot visszaadja, ha a használat ellenértékét megfizeti, vagy ha ilyen ellenérték megtérítési kötelezettsége a 346. § (3) bekezdésének 1. vagy 2. pontja alapján nem áll fenn, akkor részére a szükséges ráfordításait meg kell téríteni. A kötelezett egyéb ráfordításait is meg kell téríteni, amennyiben azokkal a jogosult gazdagodik.”

2. ha a hitelező felelős a dolog elromlásáért vagy eltűnéséért, illetve ha nála is bekövetkezett volna a kár,

9. A BGB „Elállási jog fogyasztói szerződések esetén” című 355. §-a a következőképpen rendelkezik:

3. ha jogszabályban meghatározott elállási jog esetén a dolog elromlása vagy eltűnése a jogosultnál következett be, jöllehet az utóbbi a saját ügyei intézésére jellemző gondossággal járt el.

„(1) Amennyiben a fogyasztónak törvény biztosít elállási jogot e rendelkezés értelmében, a fogyasztót nem köti a szerződés megkötésére irányuló akaratnyilatkozata, amennyiben attól határidőn belül eláll. Az elállást nem kell indokolni, és írásban vagy a dolog visszaküldése útján két héten belül kell közölni az eladóval; a határidő betartásához elegendő az időben történő postára adás.

A fennmaradó jogalap nélküli gazdagodást ki kell adni.”

(2) A határidő abban az időpontban kezdődik, amikor írásban közlik a fogyasztóval az elállási jogával kapcsolatos, világosan megfogalmazott tájékoztatást, amely számára az alkalmazott távközlési eszköz követelményeinek megfelelően világossá teszi a jogait, amely tartalmazza annak nevét és címét is, akivel az elállást közölni kell, valamint utalást a határidő kezdetére és az (1) bekezdés második mondatában foglalt szabályozásra. Amennyiben a tájékoztatásra a szerződés megkötését követően kerül sor, a határidő – az (1) bekezdés második mondatától eltérően – egy hónap. Ha a szerződést írásban kell megkötni, akkor a határidő nem kezdődik meg azelőtt, hogy a fogyasztó rendelkezésére bocsátanák a szerződés egy példányát, a fogyasztó írásbeli rendelését vagy a szerződés vagy a rendelés egy másolatát. Amennyiben a határidő kezdete vitatott, a bizonyítási teher az eladót terheli.

(3) Az elállási jog legkésőbb a szerződés megkötésétől számított hat hónap múlva megszűnik. Áruk szállítása esetén a határidő nem kezdődik meg a címzett általi átvétel napja előtt. Az első mondatától eltérően az elállási jog nem szűnik meg, ha a fogyasztót nem tájékoztatták szabályszerűen elállási jogáról, továbbá távollévők között kötött pénzügyi szolgáltatási szerződések esetén akkor sem, ha az eladó a 312c. § (2) bekezdésének 1. pontja értelmében vett tájékoztatási kötelezettségeit nem teljesítette szabályszerűen.”

10. A BGB-nek a „Visszaadási jog fogyasztói szerződések esetén” című 356. §-a a következőképpen rendelkezik:

„(1) Amennyiben jogszabály kifejezetten megengedi, a 355. §-ban előírt elállási jog helyett a szerződésben korlátlan visszaadási jog biztosítható, amennyiben a szerződést adásvételi tájékoztató alapján kötötték meg. E célból a következő feltételeknek kell teljesülniük:

1. az adásvételi tájékoztató egyértelmű tájékoztatást tartalmaz a visszaadási jogra vonatkozóan,
2. a fogyasztó megfelelő szakértelem nélkül is részletesen megértheti az adásvételi tájékoztatót, valamint
3. a visszaadási jogot írásban biztosítják a fogyasztó számára.

[...]

11. A BGB „Az elállás és a visszaadás jogkövetkezményei” című 357. §-a előírja:

„(1) Az elállási és visszaadási jogra – eltérő rendelkezés hiányában – a törvényes felmondásra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. A kifizetések visszatérítésének kötelezettségére vonatkozóan a 286. § (3) bekezdését e rendelkezéssel összhangban kell alkalmazni; az ott meghatározott határidő a fogyasztó elállási vagy visszaadási szándékára vonatkozó nyilatkozattal kezdődik. E tekintetben a fogyasztónak a visszaadási kötelezettségére vonatkozó határidő e nyilatkozat megtételétől kezdődik, az eladó visszatérítési kötelezettségére vonatkozó határidő pedig a nyilatkozat kézhezvételétől.

térítenie az áru rendeltetésszerű használatbavételével bekövetkezett állagromlásnak az ellenértékét, amennyiben őt legkésőbb a szerződés megkötésekor írásban figyelmeztették e jogkövetkezményre és ennek elkerülésének lehetőségeire. Nem kell ilyen ellenértéket megtéríteni, ha az állagromlás kizárólag az áru megvizsgálására vezethető vissza. A 346. § (3) bekezdése első mondatának 3. pontja nem alkalmazható, ha a fogyasztót szabályszerűen tájékoztatták az elállási jogáról, vagy arról másképpen tudomást szerzett.

(4) További igények nem állnak fenn.”

12. A BGB „Szállítási és hasonló költségek” című 448. §-ának (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

[...]

(3) A 346. §-a (2) bekezdése első mondatának 3. pontjától eltérően a fogyasztónak meg kell

„(1) Az áru visszaadásának költségeit az eladó, míg az átvétel és a teljesítés helyétől eltérő helyre történő szállítás költségeit a vevő viseli.”

III – Az alapeljárás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés és a Bíróság előtti eljárás

13. Az alapügy alperese csomagküldő vállalkozást működtet. A vállalkozás által kiadott általános szerződési feltételek alapján a fogyasztónak az áru szállításának jogcímén 4,95 euró összegű átalánydíjat kell fizetnie, amely elállás esetén az eladót illeti meg.

14. Az alapügy felperese a német jognak megfelelően létesített fogyasztói szövetség. Az alapügy felperese az elálláshoz fűződő jog gyakorlása esetén az áru szállítási költségei fogyasztókra hárításának abbahagyására kéri kötelezni az alapügy alperesét.

15. Az elsőfokú bíróság helyt adott az alapügy felperese által előterjesztett keresetnek.

16. Az Oberlandsgericht Karlsruhe elutasította az ezen ítélet ellen az alapügy alperese által benyújtott fellebbezést.

17. A felülvizsgálati kérelmet elbíráló Bundesgerichtshof megállapította, hogy a fogyasztó a német jog alapján elállás esetén nem jogosult a megrendelt áru szállítási költségeinek visszatérítésére.

18. Ha azonban a 97/7 irányelvbe ütköző gyakorlatnak minősülne az elállási jog gyakorlása esetén az áru szállítási költségeinek fogyasztóra hárítása, a BGB 312d. §-ának (1) bekezdését, 357. §-a (1) bekezdésének első mondatát és 346. §-ának (1) bekezdését ezen irányelvvel összhangban úgy kellene értelmezni, hogy a szállító köteles a fogyasztó részére a kifizetett szállítási költségeket visszafizetni.

19. Annak ellenére, hogy a német jogtudomány egyes tanai támogatják a 97/7/EK irányelv fogyasztóbarát értelmezését, a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint nem állapítható meg a szükséges egyértelműséggel, hogy így kell-e értelmezni az irányelvet.

20. A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben néhány, ellenkező véleményen lévő szerző által megfogalmazott érvet ismertet.

21. Először is, a 97/7 irányelv 6. cikke (1) bekezdése első albekezdése második mondatának és (2) bekezdése második mondatának francia nyelvi változatában szerepelő „elállási jog gyakorlása esetén” megfogalmazás, amelynek értelmében „a fogyasztótól az elállási jog gyakorlása esetén csak az áruk visszaküldésének közvetlen költségei követhetők”, azt sugallhatja, hogy e rendelkezések kizárólag az elállási jog gyakorlása során felmerült költségekre vonatkoznak, az áru megküldésének az elállás időpontjában már felmerült költségei kivételével. Az 97/7 irányelv más nyelvi változatai alátámasztják ezt az értelmezést.

22. Másodsorban, a 97/7 irányelv 6. cikke (2) bekezdésének első mondata értelmezhető úgy is, hogy az nem zárja ki, hogy a szállító elállás esetén a fogyasztó által igénybe vett olyan szolgáltatások értékének megtérítésére vonatkozó igényt érvényesíthessen, amelyek természetükből adódóan nem szolgáltatathatók vissza. Ebből következően összeegyeztethető az említett cikkel az a megállapítás, hogy a megküldés esetében olyan szolgáltatásáról van szó, amely értékének megtérítésére – a megküldési költségek összegéig – a fogyasztó köteles, és a szállító visszafizetési kötelezettsége ezáltal arányosan csökken.

23. Harmadsorban nem egyértelmű, hogy a fogyasztó védelmére irányuló, különösen a 97/7 irányelv tizennegyedik preambulumbekkezdésében kifejezett célkitűzés az áru megküldése költségeinek visszatérítését is megköveteli-e. Hagyományos vásárlás esetén ugyanis a fogyasztó viseli az üzlethelyiség felkeresésével járó költségeket, és rá kell fordítania az üzlethelyiség eléréséhez szükséges időt is.

24. A Bundesgerichtshof tehát úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a [...] 97/7 irányelv 6. cikke (1) bekezdése [első albekezdésének] második mondatát és (2) bekezdését, hogy azokkal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely alapján az áruk megküldésének költségei akkor is a fogyasztóra háríthatók, ha a fogyasztó elállt a szerződéstől?”

25. A Bíróság Alapokmánya 23. cikkének megfelelően az alapügy felperese, a német, a spanyol, az osztrák és a portugál kormány, valamint az Európai Közösségek Bizottsága

írásbeli észrevételt terjesztett elő. E feleket – a spanyol, az osztrák és a portugál kormány kivételével, amelyek nem képviseltették magukat – meghallgatták a 2009. október 29-én tartott tárgyaláson.

IV – Elemzés

26. A kérdést előterjesztő bíróság kérdésével lényegében arra vár választ, hogy akként kell-e értelmezni a 97/7 irányelv 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének második mondatában és (2) bekezdésében szereplő rendelkezéseket, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a távollevők között kötött szerződés alapján megvásárolt áru megküldési költsége a fogyasztóra hárítható abban az esetben, ha ez utóbbi gyakorolta az elállási jogát.

27. Először is meg kell jegyezni, hogy a távollevők között kötött szerződéseknek két fő jellemzője van. Az első meghatározó jellemző az, hogy a távollevők között kötött szerződés előkészítésekor és megkötésekor a szerződő felek – a szállító és a fogyasztó – nincsenek egyidejűleg jelen. A másik jellemző az, hogy e műveletekre az áru vagy szolgáltatás

értékesítésére a szállító által kizárólag táv-
közli eszközök használatával szervezett táv-
értékesítési rendszer keretében kerül sor.³

28. E tekintetben fontos megjegyezni, hogy akkor tartozik egy szerződés a 97/7 irányelv hatálya alá, amennyiben az előbb említett két meghatározó jellemző a szerződés megkötése során fennáll.⁴ Egy ilyen, főként távértékesítési szerződés megkötéséhez azonban, mint amely az alapügyben szerepel, az árunak a fogyasztó részére történő megküldése szükséges. Ezt az elállási jog gyakorlása esetén az áru szállítási költségei fogyasztóra hárításának értékelése során esetlegesen figyelembe kell venni.

29. Ezen értékelés elvégzésekor meg kell határozni, hogy a szállítási költségek beletartoznak-e a 97/7 irányelv 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének második mondatában és (2) bekezdésében szereplő „költségek” fogalmába. Arról van szó tehát, hogy a költség fogalmát tágan kell-e értelmezni – amint azzal

3 – Lásd a 97/7 irányelv (9) preambulumbekendését, valamint 2. cikkének 1. és 4. pontját.

4 – E tekintetben lásd Bernardeau, L., „La directive communautaire 97/7 en matière de contrats à distance”, *Cahiers de droit européen*, 1–2. sz., Brüsszel, 2000, 122. és azt követő oldalak.

az alapügy felperese, a spanyol, az osztrák és a portugál kormányok, valamint a Bizottság érvel –, vagy – a német kormány érvelésének megfelelően – szűken. E kérdés megválaszolásához az említett irányelv rendelkezéseinek szó szerinti és rendszertani értelmezésén kívül a jogszabály céljának figyelembe vétele is szükséges.

30. Mindenekelőtt emlékeztetni kell a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatára, amely szerint a közösségi jog egységes alkalmazásának követelményéből az következik, hogy a jelentésének és hatályának meghatározása érdekében a tagállami jogokra kifejezett utalást nem tartalmazó közösségi jogi rendelkezést az egész Európai Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni, figyelembe véve a rendelkezés összefüggéseit és a kérdéses szabályozás célját.⁵

31. Márpedig a költség 97/7 irányelv 6. cikkének (1) és (2) bekezdésében szereplő fogalmának használatával a közösségi jogalkotó nem a

tagállamok jogára kívánt hivatkozni. Meg kell azonban állapítani, hogy az irányelv nem tartalmazza sem a költségek, sem a szállítási költségek egyértelmű fogalom meghatározását.⁶

32. Ami a kérdéses rendelkezések közötti összefüggést illeti, a 97/7 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első albekezdése átfogó és feltétlen elállási jogot biztosít a fogyasztó számára, előírva hogy az „büntetésektől mentesen és indokolás nélkül” elállhat el a szerződéstől. Ugyanezen 6. cikk (1) bekezdése első albekezdésének második mondata megerősíti azt az elgondolást, miszerint – főszabályként – az elállási jog gyakorlása miatt nem érheti hátrány a fogyasztót, és meghatározza, hogy a fogyasztótól az elállási jog gyakorlása esetén egyedül az áruk visszaküldésének közvetlen költségei követhetők. Az „egyedüli költségek” kifejezés szigorú értelmezést tesz szükségessé, és e kivételnek sajátos jelleget kölcsönöz.

33. A 97/7 irányelv 6. cikke (2) bekezdésének első mondata a maga részéről előírja, hogy

5 – Lásd többek között a 327/82. sz. Ekro-ügyben 1984. január 18-án hozott ítélet (EBHT 1984, 107. o.) 11. pontját és a C-287/98. sz. Linster-ügyben 2000. szeptember 19-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-6917. o.) 43. pontját.

6 – A „szállítási költségek” kifejezés kizárólag a 97/7 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének d) pontjában szerepel, amelynek értelmében bármely távértékesítési szerződés megkötése előtt az e költségekre vonatkozó információkat a fogyasztó rendelkezésére kell bocsátani.

a szállító köteles „a fogyasztó által kifizetett összegeket” „kölségmentesen” visszatéríteni a fogyasztó számára, amennyiben a fogyasztó él elállási jogával. A fogyasztó által a szállító részére kifizetett minden összeg anélkül történő „teljes visszatérítése” elvének megállapításával, hogy a szállító bármilyen költséget visszatárhathatna vagy a fogyasztóra háríthatna, a 6. cikk (1) bekezdésének vizsgálatánál már említett elvet erősíti meg, amely szerint a fogyasztó büntetésektől mentesen és költségmentesen állhat el a szerződéstől.

34. Ennélfogva az ebben a bekezdésben szereplő „kifizetett összegek” kifejezés az áru vételárán vagy a nyújtott szolgáltatás díján kívül magában foglalja a fogyasztónál a szállító részére kifizetett, a távollevők közötti szerződés megkötéséből vagy teljesítéséből felmerült összegeket, beleértve a szállítási költségeket is.

35. A német kormány észrevételeit illetően, amelyek szerint – a szállító főszolgáltatásáért a fogyasztó által nyújtott ellenértékként – kizárólag az áru vételára vagy a szolgáltatás díja tartozik bele a „kifizetett összegek” kifejezésbe, meg kell jegyezni, hogy ez a kifejezés

a 97/7 irányelv 6. cikke (2) bekezdésének első mondatában kifejezetten többes számban szerepel.⁷ Nem meggyőző az az érv, amely a többes szám használatát azzal magyarázza, hogy valamely áru árát nemcsak egy összegben, de részletekben is meg lehet fizetni, mivel figyelmen kívül hagyja, hogy még részletfizetés esetén is ezek a kifizetések ugyanolyan jogi jelleggel rendelkeznek, valamint hogy mindegyikük beletartozik az ár fogalmába.

36. Az említett irányelv rendszertani elemzése is a „kifizetett összegek” kifejezés tág értelmezését támasztja alá. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az irányelvben a vételár fogalma számos rendelkezésben kifejezetten szerepel, többek között a tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatban [a 4. cikk (1) bekezdésének c) pontja], az elállási jog gyakorlása alóli, kivételek tekintetében (a 6. cikk (3) bekezdésének második francia bekezdése), valamint a távollevők között kötött szerződésektől való elállásnak a hitelszerződésre gyakorolt hatásait illetően (a 6. cikk (4) bekezdése első albekezdésének első és második francia bekezdése). Ezzel szemben a 97/7 irányelv 6. cikke (2) bekezdésének első mondatában a közösségi jogalkotó a vételárnak nem ezt a fogalmát, hanem helyette a kétségkívül tágabban értelmezendő „kifizetett összegek” kifejezést használja.

⁷ – Ez a kifejezés a 97/7 irányelv német (geleisteten Zahlungen), angol (sums paid), spanyol (sumas abonadas) és olasz (somme versate) nyelvi változatában is többes számban szerepel.

37. Egyetlen indok sem támasztja tehát alá azt az álláspontot, miszerint a „kifizetett összegek” kifejezés hatálya az áru árára vagy a szolgáltatás díjára korlátozódna, amely távollévők között kötött szerződés esetén szükségképpen kizárná a fogyasztó által a szállító részére kifizetett többi szerződéses költség megtérítését.

38. A 97/7 irányelv 6. cikke (2) bekezdésének második mondatát e megállapításnak és a 6. cikk (2) bekezdésének első mondatában előírt költségmentes és teljes visszatérítés elvének fényében szükséges értelmezni. Ez a második mondat az alapelv alkalmazása alól egyetlen kivételt enged meg, kimondva, hogy a fogyasztótól az elállási jog gyakorlása miatt kizárólag „az áruk visszaküldésének közvetlen költségei” követelhetők.

39. Másfelől az első mondatban szereplő „költségmentesen” szövegrész és a második mondatban szereplő, „az áruk visszaküldésének közvetlen költségei” kifejezés szintén a költségek fogalmának tág értelmezése, következőképpen azon tétel mellett szól, miszerint a közösségi jogalkotó a távollévők közötti szerződés megkötéséhez vagy teljesítéséhez kapcsolódó minden költségre kiterjedően

szándékozta szabályozni az elállás jogi és gazdasági következményeit.

40. A 97/7 irányelv 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének második mondatában és 6. cikke (2) bekezdésének második mondatában szereplő „miatt” szövegrész vonatkozásában, – amely mondatok szerint „a fogyasztótól az elállási jog gyakorlása miatt csak az áruk visszaküldésének közvetlen költségei követelhetők” – a német kormány azzal érvel, hogy ez a kifejezés azt az elgondolást tükrözi, miszerint az említett 6. cikk csak a felmerülő költségek egy részét, nevezetesen az elállási jog gyakorlásával okozati összefüggésben álló költségeket szabályozza. Ily módon a közösségi jogalkotó nem minden szerződéses költséget kívánt szabályozni, hanem kizárólag az elállásból eredőket.

41. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a két mondat különböző nyelvi változatainak értelme között komoly eltérés van. Jóllehet a német, angol és francia változat olyan kifejezéseket alkalmaz, amelyek a „miatt”

kifejezésben rejlő okozati összefüggéssel kapcsolatos elgondolást tükrözik,⁸ sem a spanyol, sem az olasz változat nem fogalmaz így, hanem egyszerűen az elállási jogát gyakorló⁹ fogyasztóra vonatkoznak.¹⁰

42. Az előző megállapítás fényében az állandó ítélezési gyakorlat követendő, amely szerint egy közösségi rendelkezés egyes nyelvi változatai közötti eltérés esetén a szóban forgó rendelkezést azon szabályozás céljára tekintettel kell értelmezni, amelynek az a részét képezi.¹¹

43. E tekintetben a 97/7 irányelv (14) preambulumbekzdéséből következik, hogy

„amennyiben a fogyasztó gyakorolja elállási jogát, az ezzel kapcsolatban felmerülő esetleges költségeit az áruk visszaküldésének közvetlen költségeire kell korlátozni”.¹² Az, hogy az „amennyiben gyakorolja” kifejezés csak a 97/7 irányelv azon nyelvi változataiban fordul elő, amelyekben a 6. cikkben a „miatt” kifejezés szerepel, mindenképpen jelentőséggel bír. A (14) preambulumbekzdésre történő ugyanilyen hivatkozással a Bíróság a Messner-ügyben kimondta, hogy a 97/7 irányelv 6. cikkében szereplő, a fogyasztónak közvetlenül az áruk visszaküldéséből eredő költségeken kívüli más költségekkel való terhelésére vonatkozó tilalom célja annak biztosítása, hogy az elállási jog „ne maradjon formális”,¹³ mivel e tilalom hiányában a fogyasztót visszatartanák e jogának gyakorlásától.¹⁴

44. Márpedig ha az említett 6. cikk és a 97/7 irányelv célja az, hogy ne tartsa vissza

8 – A francia (en raison de), az angol (because of) és a német (infolge) változat ugyanazt a kifejezést használja.

9 – Kiemelés tőlem.

10 – A spanyol változatban sem a 97/7 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második mondata („El único gasto que podría imputarse al consumidor es el coste directo de la devolución de las mercancías al proveedor”) sem az említett irányelv 6. cikke (2) bekezdésének második mondata – amelynek megfogalmazása árnyalattal különbözik az első bekezdésétől („Únicamente podrá imputarse al consumidor que ejerza el derecho de rescisión el coste directo de la devolución de las mercancías”) nem utal erre az okozati összefüggésre. Egyszerűen az elállási jog fogyasztó által történő gyakorlására utalnak. Az olasz változat mindkét bekezdésében az okozati összefüggésre történő utalást mellőző ugyanazon mondat szerepel („Le uniche spese eventualmente a carico del consumatore dovute all'esercizio del suo diritto di recesso sono le spese dirette di spedizione dei beni al mittente”).

11 – Lásd a 30/77. sz. Bouchereau-ügyben 1977. október 27-én hozott ítélet (EBHT 1977., 1999. o.) 14. pontját.

12 – E tekintetben a különböző nyelvi változatok közötti összehasonlítás nem teszi lehetővé az azok között fennálló eltérés kimutatását. A (14) preambulumbekzdés német („müssen die Kosten, die, wenn überhaupt, vom Verbraucher im Fall der Ausübung des Widerrufsrechts getragen werden, auf die unmittelbaren Kosten der Rücksendung der Waren begrenzt werden”), angol („the costs, if any, borne by the consumer when exercising the right of withdrawal must be limited to the direct costs for returning the goods”), spanyol („los costes en que, en su caso, incurra el consumidor cuando lo ejercite deben limitarse a los costes directos de la devolución de la mercancía”) és olasz („che è necessario limitare ai costi diretti di spedizione dei beni al mittente gli oneri – qualora ve ne siano – derivanti al consumatore dall'esercizio del diritto di recesso”) változata nem használja a „miatt” kifejezést, pusztán az elállási jog gyakorlására utal.

13 – A C-489/07. sz. ügyben 2009. szeptember 3-án hozott ítélet (EBHT 2009., I-7315. o.) 19. pontja.

14 – Uo.

a fogyasztót elállási jogának gyakorlásától, nem lehet e cikket oly módon értelmezni, mint amely megengedi a tagállamok számára annak lehetővé tételét, hogy a szállítási költségeket elállás esetén a fogyasztóra hárítsák. Ennek előírása minden kétséget kizáróan a fogyasztó részére olyan hátrányos pénzügyi következménnyel járna, amely alkalmas arra, hogy visszatartsa ez utóbbit e jog gyakorlásától, és nemcsak alacsony értékű áru adásvétele esetén, amikor a szállítási költségek a fogyasztó által kifizetett összegek jelentős részét képezhetik.

45. Ezen túlmenően a fent említett Messner-ügyben hozott ítéletében a Bíróság megállapította, hogy az elállási jog a távollévők között kötött szerződésből eredő, a fogyasztóra nézve hátrányos helyzetet egyenlíti ki, megfelelő gondolkodási időszakot biztosítva számára, mialatt lehetősége van a megvásárolt fogyasztási cikk megvizsgálására és kipróbálására.¹⁵

46. A „klasszikus” adásvétel esetén ugyanis a fogyasztó a) megvizsgálhatja az adásvétel tárgyát, b) azonnal dönthet a szerződés megkötéséről vagy meg nem kötéséről, továbbá c) annak megkötése esetén szabadon

választhat aközött, hogy – a szállítási költségeket elkerülve – maga veszi át az árut, vagy hogy költségei optimalizálásának céljából ezt egy általa választott társaságra bizza. Távollévők között kötött szerződés esetén azonban a) a szállítás feltételeit és módját a szállító határozza meg, b) a szerződés megkötésének feltétele az elállási jog biztosítása és c) az áru visszaküldésének módját a fogyasztó választja meg.

47. Ami a távollévők között kötött szerződéseket illeti, a 97/7 irányelv a költségek minél igazságosabb megosztása elvének biztosítása érdekében lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a visszaküldés közvetlen költségeit – azaz a saját választása szerinti pénzügyi következményeket – a fogyasztóra hárítsák, mivel amennyiben a fogyasztó kifejezetten költséges és az áru értékéhez képest aránytalan visszaküldést választ, méltánytalan lenne ennek a szállítóra történő hárítása, mivel az nem tudja befolyásolni az e szállítás módjára vonatkozó fogyasztói döntést.

48. Elállási jog gyakorlása esetén a szállítási költségek szállítóra hárítása szintén az előbb említett méltányos költségmegosztás logikáját követi, mivel az áru fogyasztónak történő megküldése esetén a szállító választhatja meg

15 – 20. pont.

a szállítás módját akár saját maga, akár alvállalkozó vagy erre a területre szakosodott társaság útján.

49. A fogyasztó elállása esetén a szállítási költségeknek a szállítóra hárítása továbbá gazdasági szempontból is magyarázható. Távollévők közötti szerződés során szokásos esetben ugyanis a szállítónak nincs szüksége áruházzal vagy más üzlethelyiséggel fenntartására, és így költséget takarít meg. Ekképpen elállás esetén – amely egyébként nem érint minden megkötött szerződést – a szállítóra hárított szállítási költségek azt a megtakarítást egyenlítik ki, amely a szállítónál az üzlethelyiség fenntartásával kapcsolatos kiadások elkerülésével keletkezik.

50. A fentiekből következően a távollévők között kötött szerződések esetén – amikor a fogyasztónak lehetősége van a 97/7 irányelvben előírt elállási jogot gyakorolni –, a kockázatok és költségek megoszlásának egyensúlya megbomolna, ha az áruk visszaküldésének közvetlen költségein túl a tagállamok az áru szállítási költségeit is a fogyasztóra terhelhetnék.

51. Ezért nem fogadhatók el a német kormány azon észrevételei, amelyek szerint elállás esetén a szállítási költségek szállítóra hárítása a kötelmi jogviszony teljes újrafogalmazását eredményezné, a felek szerződéses kapcsolatába való, elfogadhatatlan beavatkozásnak adva helyet.

52. A fenti álláspont azért sem meggyőző, mert nem veszi figyelembe, hogy a 97/7 irányelv kizárólag az elállási jog fogyasztó által történő gyakorlása esetén hárítja a szállítási költséget a szállítóra. Az, hogy elállás esetén a szállító a fogyasztó által kifizetett szállítási költségeket kénytelen visszatéríteni, semmiképp sem érinti e költségeknek a szerződés teljesítésekor történő áthárításának kérdését, amelyet a tagállamok és a gazdasági szereplők továbbra is szabadon határozhatnak meg.

53. Nem meggyőző a német kormány állítását alátámasztó azon érv sem, amely szerint először is a 97/7 irányelv célja – azáltal, hogy lehetővé teszi a szállítási költségek fogyasztóra hárításának előírását a tagállamok számára –, hogy a fogyasztót azon fogyasztóéval azonos helyzetbe hozza, akinek az áruházzal vagy boltban történő vásárlás során az üzlethelyiségig tartó út költségeit is figyelembe kell vennie, másodszer pedig elállás esetén a

szállítási költségek szállítóra hárítása ugyanúgy méltánytalan lenne, mintha az eladó hárítaná a vevő odautazásának költségeit abban az esetben, ha a vevő mégis úgy dönt, hogy nem vásárolja meg a terméket, mivel az üzletben kiállított áru nem felel meg az igényeinek.

E jellemzők alapján az odautazás költségei funkcionálisan inkább a távközlési eszközöz történő hozzáférés költségeihez – például az internetkapcsolat létesítésének költségeihez – hasonlíthatók. Ugyanis e hozzáférésnek is a szállító és a fogyasztó közötti kapcsolat létrehozása a célja. Ezért ennek költségeit tagadhatatlanul a fogyasztónak kell viselnie.

54. A szállítási költségek és az odautazás költségei egyenértékűségének fentebb kifejtett elméletét mind jogi, mind pedig funkcionális megfontolásokból el kell vetni.

55. Egyrészt, amíg az üzlethelyiségig tartó utazás költségei jogilag a szerződés előkészítésével és megkötésével kapcsolatos költségeket képeznek, a szállítási költségek mindig a szerződés teljesítésének szakaszában jelennek meg.

57. Ami az elállás és különösen mind a kérdést előterjesztő bíróság, mind a német kormány által hivatkozott kölcsönös helyreállítási kötelezettség jogkövetkezményeit illeti, jelen esetben meg kell vizsgálni a Schulte-ügyben hozott ítéletben kialakított ítélkezési gyakorlat alkalmazhatóságát.¹⁶ Ebben az ügyben az eredeti állapot helyreállításának kötelezettségével kapcsolatban a Bíróság kimondta, hogy az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló, 1985. december 20-i 85/577/EGK tanácsi irányelvvel¹⁷ nem ellentétesek azok a nemzeti szabályok, amelyek értelmében az elállás következményeként a kölcsön felvevője a jelzáloghitel-szerződéstől való elállás esetén a hitelező részére nemcsak a szerződés alapján kapott összeget köteles visszafizetni, hanem a piaci kamatokat is köteles megtéríteni.¹⁸

56. Másrészt a fogyasztó a szállítóval történő kapcsolatba lépés céljából megy az üzlethelyiséghez, így az utazás költségei is őt terhelik.

16 – A C-350/03. sz. ügyben 2005. október 25-én hozott ítélet (EBHT 2005, I-9215. o.).

17 – HL L 372., 31. o.; magyar nyelvű kiadás 15. fejezet, 1. kötet, 262. o.).

18 – A fent hivatkozott Schulte-ügyben hozott ítélet 93. pontja.

58. Ez az ítélezési gyakorlat a távollevők között kötött szerződések esetén a szállítási költség elállást követő visszatérítésének esetére három ok miatt nem alkalmazható.

59. Először is a 85/577 irányelv tárgyi hatálya különbözik a jelen esetben releváns 97/7 irányelvtől, mert ez a két irányelv két olyan szerződéstípust szabályoz – jelesül egyrészt a kölcsönszerződést, másrészt pedig a távollevők között kötött szerződést –, amelyek természetüket és tárgyakat tekintve eltérőek.

60. Másodsor, az alapügy körülményei különböznek a fent hivatkozott Schulte-ügyben fennálló körülményektől. Míg abban az ügyben egy bizonyos összegből eredően a fogyasztónál keletkezett kamatok megtérítése képezte a kérdés tárgyát, addig ebben az ügyben nem a fogyasztó által szerzett ilyen előny visszatérítéséről, hanem ellenkezőleg, a fogyasztó által a szállító részére kifizetett összegeknek a visszafizetéséről van szó.

61. Harmadsor, a 97/7 irányelv 6. cikkében másfajta megközelítés fejeződik ki a 85/577

irányelv 5. cikkének (2) bekezdésében szereplő, egyszerű helyreállítási kötelezettség elgondolásához képest.¹⁹ Ez a cikk a fogyasztó részére – a távollevők között kötött szerződések sajátosságaiból adódó – kedvezőtlen helyzete miatt magasabb szintű védelmet hoz létre: elállás esetére előírja számára a szállítóknak kifizetett összegek teljes és költségmentes visszatérítésének jogát, amely jog túlmegy az eredeti állapot egyszerű helyreállításán.

62. Végül a német kormány előadja, hogy mivel a 97/7 irányelv minimális harmonizációra irányuló irányelv, a tagállamok bizonyos területeken – mint például az elállás következményeinek kérdése – megőrzik szabályozási hatáskörüket.

63. Ezen a ponton meg kell állapítani, hogy jöllehet a 97/7 irányelv a távollevők között kötött szerződések tekintetében jelenleg minimális harmonizációt valósít meg, mindazonáltal 14. cikke előírja a tagállamok számára azt a lehetőséget, hogy szigorúbb rendelkezéseket fogadjanak el vagy tartsanak

¹⁹ – A 85/577/EGK irányelv 5. cikkének (2) bekezdése értelmében „Az értesítés elküldése a fogyasztót a felmondott szerződés hatálya alatt vállalt minden kötelezettség alól mentesíti”.

hatályban annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak. Márpedig az a nemzeti jogszabály, amely elállás esetén a szállítási költségek megfizetését a vevőre hárítja – megfosztva őt ezáltal a szállító részére kifizetett összegek teljes visszatérítésének lehetőségétől –, nem minősülhet az irányelvben előírt, a fogyasztó részére magasabb védelmi szint biztosítására irányuló rendelkezésnek.

irányelv 6. cikke a távollévők között kötött szerződésekhez kapcsolódó költségek visszatérítésére vonatkozó rendelkezéseket ír elő, valamint hogy következésképpen a költségek – beleértve a szállítási költségeket – áthárításával kapcsolatos szabály nem minősülhet az említett irányelvben nem szabályozott, az elállási jog gyakorlásához kapcsolódó „egyéb” feltételnek vagy szabálynak.

64. Ezen túlmenően a német kormány által előadott utolsó érv sem tűnik meggyőzőnek, amely érv szerint a 97/7 irányelv (14) preambulumbekzdése – kimondva, hogy „a tagállamoknak kell meghatározniuk az elállási jog gyakorlásából eredő egyéb feltevételeket és szabályokat” – a szállítási költségek áthárítása kérdésének szabályozását a tagállamok mérlegelési jogkörére hagyná. Ez a feltevés abba a ténybe ütközik, hogy az

65. A fenti megfontolások alapján álláspontom szerint a 97/7 irányelv 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének második mondatát és ugyanezen 6. cikk (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely a távollévők között kötött szerződés keretében lehetővé teszi a szállítónak, hogy az áruk megküldésének költségeit a fogyasztóra hárítsa, ha a fogyasztó elállt a szerződéstől.

V – Véggözetkeztetések

66. A fenti megfontolások összességére tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Bundesgerichtshof által feltett kérdéseket a következőképpen válaszolja meg:

„A távollévők között kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló, 1997. május 20-i 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 6. cikke (1) bekezdése első

albekezdésének második mondatát, és ugyanezen 6. cikk (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely a távollévők között kötött szerződés keretében lehetővé teszi a szállítónak, hogy az áruk megküldésének költségeit a fogyasztóra hárítsa, ha a fogyasztó elállt a szerződéstől.”